

Claes o.fl. gegn Belgíu

Dómur frá 2. júní 2005

Mál nr. 46825/99, 47132/99, 47502/99, 49010/99, 49104/99, 49195/99 og 49716/99

6. gr. Réttur til réttlátrar málsmeðferðar fyrir dómi

14. gr. Bann við mismunun

Refsíabyrgð ráðherra. Sérdomstólar

1. Málsatvik

Kærendur eru sjö, sex eru belgískir ríkisborgarar en einn franskur ríkisborgari. Voru þeir allir saksóttir fyrir brot er vörðudu samninga vegna opinberra innkaupa. Kærendur eru Willy Claes, fyrrverandi framkvæmdastjóri NATO og ráðherra, Guy Coëme, fyrrverandi ráðherra og þingmaður fulltrúadeildar belgíska þingsins, Alfons Puelinckx, Luc Wallyn, Auguste Merry Hermanus, Johan Delanghe og Serge Dassault. Mál kærenda voru öll dæmd af áfrýjunardómstóli sem dæmdi í málinu fyrsta dómstigi skv. 103. gr. stjórnarskrár Belgíu með vísan til þess að tveir þeirra gegndu embætti ráðherra þegar meint brot þeirra voru framin. Mál annarra kærenda voru einnig rekin fyrir sama dómstól á þeirri forsendu að um tengd brot væri að ræða.

Coëme var ákærður og saksóttur fyrir spillingu í opinberu starfi vegna milligöngu sinnar um gerð samnings um sölu þyrlna til belgíska hersins. Var því haldið fram að hann hefði árið 1988 veitt tilboði ítalsks fyrirtækis forgang, og þegið í staðinn greiðslu til Sósíalistaflokksins. Claes var einnig ákærður og saksóttur fyrir spillingu í starfi. Var því haldið fram að hann hefði árið 1989 greitt fyrir samningsgerð við tiltekinn aðila um kaup á sérstökum rafeindakerfum fyrir flugdeild belgíska hersins. Í skiptum fyrir það var hann talinn hafa þegið greiðslu umboðslauna til Sósíalistaflokksins. Með dómi áfrýjunardómstólsins frá 23. desember 1998 var Claes sakfelldur og dæmdur í þriggja ára skilorðsbundið fangelsi. Kærendurnir Coëme og Puelinckx voru dæmdir í tveggja ára skilorðsbundið fangelsi. Áfrýjunardómstóllinn dæmdi ennfremur Wallyn, Hermanus og Delanghe í tveggja ára skilorðsbundið fangelsi. Áfrýjunardómstóllinn dæmdi þá Dassault í átján mánaða skilorðsbundið fangelsi og til að þola upptöku 51.331.981 belgískra franka og 10.000.000 franskra franka.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærendurnir Claes og Coëme töldu að þar sem ekki hefði verið fyrir hendi lagaákvæði um meðferð mála sem höfðuð voru skv. 103. gr. belgísku stjórnarskrárinnar, hefði meðferð mála þeirra og dómurinn ekki hvílt á grundvelli nægilega aðgengilegra og fyrirsjáanlegra lagareglna.

Aðrir kærendur kærðu sameiningu mála sinna við mál Claes og Coëme. Með sameiningunni höfðu mál þeirra hlotið sérstaka málsmeðferð skv. 103. gr. stjórnarskrárinnar, án þess að þeir hefðu nokkurn tíma gegnt ráðherraembætti.

Puelinckx hélt því ennfremur fram að myndir sem fjölmiðlar höfðu tekið af honum í fylgd fangelsisstarfsmanna og birtar voru opinberlega, hefðu verið til þess fallnar að gefa til kynna að hann væri sekur. Taldi hann að myndirnar hefðu náðst af honum vegna vanrækslu fangelsisstarfsmanna.

Kæurnar voru byggðar á 1. mgr. og 2. mgr. 6. gr. og 14. gr. MSE.

Niðurstaða

6. og 14. gr. MSE

Claes og Coëme: Dómstóllinn tók fram að flest þeirra álitamála sem uppi væru í málum kærenda hefðu áður komið til úrlausnar hjá honum, sbr. dóm frá 22. júní 2000 í máli ***Coëme o.fl. gegn Belgíu***. Álitaefnin sem deilt var um í því máli varðandi málsmeðferð belgískra dómstóla í svokölluðu Inusop-máli höfðu að mati Mannréttindadómstólsins verið leyst af þar til bærum stjórnvöldum, sérstaklega með fordæmisgefandi dómi áfrýjunardómstólsins árið 1996. Af þessu leiddi að mati dómstólsins að

Claes og Coëme hefði verið fært, að minnsta kosti með aðstoð lögfræðinga sinna eða annarra ráðgjafa, að hafa hliðsjón af Inusop-málinu hvað varðaði skýringar dómstóla á viðeigandi lagaákvæðum í tengslum við málsmeðferð mála skv. 103. gr. belgísku stjórnarskrárinnar. Með vísan til þessa taldi dómstóllinn ekkert benda til þess að kærendur hefðu haft lakari stöðu en ákæruvaldið við málsmeðferðina. Þá var jafnræði þeirra við málsmeðferðina ekki talið hafa verið takmarkað á annan hátt. Með vísan til þess taldi dómstóllinn 6. gr. MSE ekki hafa verið brotna.

Hinir fimm kærendurnir: Dómstóllinn endurtók að í dómi hans í málinu **Coëme o.fl.** hefði verið talið að 103. gr. stjórnarskrár Belgíu heimilaði að réttað væri yfir ráðherrum í undantekningartilvikum fyrir áfrýjunardómstólnum. Hins vegar væri engin lagaheimild fyrir því að ákvæðið væri notað til að rétta yfir einstaklingum sem aldrei hefðu gegnt ráðherraembætti, vegna tengdra brota. Þar sem ekkert lagaákvæði var fyrir hendi sem heimilaði slíka sameiningu mála fyrir áfrýjunardómstólnum, taldi dómstóllinn að skipun hans hefði ekki verið samkvæmt lögum í skilningi 6. gr. MSE hvað varðaði þessa kærendur. Hafði áfrýjunardómstóllinn því ekki lögsögu í málum þeirra. Var því brotið gegn 1. mgr. 6. gr. Í ljósi þessarar niðurstöðu taldi dómstóllinn ekki nauðsynlegt að fjalla um kærur varðandi 6. gr. og 14. gr. saman.

2. mgr. 6. gr. MSE: Dómstóllinn taldi kærur Puelinckx ekki varða beint aðgerðarleysi stjórnvalda við að virða rétt kæranda skv. 2. mgr. 6. gr. Rök kæranda voru þau að brotið hefði verið óbeint gegn ákvæðinu með því að stjórnvöld hefðu stuðlað að ágangi fjölmiðla, meðal annars með því að leyfa að hann sæist í handjárnnum eða umkringdur lögreglumönnum. Myndirnar sem kærandi lagði fram fólu að mati dómstólsins ekki í sér sönnun þess að fangelsisstarfsmenn hefðu auðveldað töku mynda af kæranda, eða ýtt undir ágang fjölmiðla. Þá tók dómstóllinn fram að ekki hefði verið sýnt fram á að fjölmiðlar hefðu á nokkurn hátt getað haft áhrif á niðurstöðu máls þess sem rekið var gegn honum fyrir dómstólum. Var því ekki brotið gegn 2. mgr. 6. gr.

Hvað varðaði Dassault, Wallyn, Puelinckx, Hermanus og Delanghe taldi dómstóllinn að belgíska ríkinu bæri að fallast á kröfu kæranda um endurupptöku mála sinna eða málum þeirra yrði vísað til nýrrar málsmeðferðar fyrir dómstólum. Yrði það ekki gert skyldi Belgía greiða Puelinckx, Wallyn og Delanghe 7.500 evrur í miskabætur og 8.000 evrur í málskostnað og útgjöld.

Tveir dómarar skiluðu séráliti.
(Dómurinn er aðeins til á frönsku.)